

De familie Koekkoek

Vier generaties schildertalent

Barend Cornelis Koekkoek, *Winters landschap met wandelaars* (detail)
zie pag. 11

SIMONIS & BUUNK

E E N K E U R A A N K U N S T

Marines

Boslandschappen

Winters

Stadsgezichten

Dieren

De familie Koekkoek

Vier generaties schildertalent

donderdag 20 november t/m zaterdag 6 december 2003

SIMONIS&BUUNK KUNSTHANDEL BV
SIMONIS&BUUNK COLLECTIE BV
SIMONIS&BUUNK COLLECTIE III CV
RESTAURATIEATELIER J.M. SIMONIS – SINDS 1927
BEËDIGD TAXATEUR SCHILDERIJEN

Een collectie schilderijen en aquarellen uit de periode 1800 tot 1950 van de voornaamste leden van het Hollandse schildersgeslacht Koekkoek en hun belangrijkste leerlingen

Voor prijzen: zie www.simonis-buunk.nl

Openingstijden expositie: dinsdag t/m zaterdag van 11-17 uur
zondag 23 en zondag 30 november van 12-17 uur

Gesloten op maandagen en tevens op 11 en 12, 18 en 19 november

Notaris Fischerstraat 30, 6711 BD Ede
telefoon: 0318 652888 fax: 0318 611130
Buiten exposities om geopend dinsdag t/m zaterdag van
11-17 uur, en op afspraak.
www.simonis-buunk.nl info@simonis-buunk.nl

Drie jaar geleden kreeg Simonis&Buunk een heuse 'kunsthistorische afdeling' toen wij – Constance Moes, nu 7 jaar in dienst van het bedrijf, en Nina Wevers, die eind 2000 werd aangenomen – begonnen met onze samenwerking. Deze 'bundeling van krachten' was wenselijk en noodzakelijk vanwege toenemende onderzoekswerkzaamheden. Een groeiende en steeds breder wordende collectie, onder meer door uitbreiding van de 19^e-eeuwse romantici en impressionisten met de modernen, was hiervan de voornaamste oorzaak. De kunsthistorische onderbouwing van de collectie en het verrichten van onderzoek naar de herkomst van onze schilderijen waren van oudsher de belangrijkste kunsthistorische taken. Op dit terrein dienden zich ook andere werkzaamheden aan, zoals het uitlenen van onze schilderijen voor tentoonstellingen en het verstrekken van informatie over schilderijen en schilders aan onze klanten. Ook de catalogus bij de najaarstentoonstellingen nam ieder jaar zichtbaar in omvang toe. Naast dit alles kwam er nog een nieuwe, belangrijke taak bij. Frank had in 2000 de Koekkoek Documentatie Stichting en de Schelfhout Documentatie Stichting opgericht met de bedoeling om deze middels de bijbehorende websites te laten uitgroeien tot een goed gedocumenteerd en in kunsthistorisch opzicht betrouwbaar instrument voor informatie en onderzoek. Ook dit vroeg om een volwaardige kunsthistorische afdeling. In de drie jaar dat wij nu samenwerken zijn wij een hecht team geworden. Want hoewel wij wat persoonlijkheid betreft op een aantal punten opvallend verschillen bestaat er wat ons vak betreft een duidelijke overeenkomst in opvattingen, waardoor wij afwisselend elkaars raadvrouw, klankbord en criticus kunnen zijn.

Al lang geleden heeft Simonis&Buunk ervaren dat door een betere kennis van een kunstwerk en zijn maker een schilderij voor zijn beschouwer meer gaat 'leven'. Het aanreiken van achtergrondinformatie aan onze klanten zien wij dan ook als een belangrijk onderdeel van ons werk. Het onderzoek dat wij hiervoor moeten doen is tegelijkertijd ook een van de leukste aspecten van onze baan. Datgene wat het schilderij ons in eerste instantie 'meedeelt' vormt de basis van ons speurwerk: de voorstelling, en vaak een signatuur en/of datering. Soms zijn er ook andere gegevens beschikbaar, zoals een handgeschreven notitie van de schilder of

tentoonstellingsetiketten op de achterzijde van het schilderij. Deze vormen aanknopingspunten voor verdere research. Eigen kennis, een uitgebreide huisbibliotheek en een netwerk van instituten en specialisten zijn verder belangrijke hulpmiddelen om meer informatie 'boven water' te krijgen. Vruchtbaar resultaat is dan vaak een kwestie van lang, gericht en volhardend zoeken, waarbij een gelukkige vondst – soms het enige resultaat na lang 'graven' – de dag een gouden randje kan geven: een onderzoeker is vaak met weinig tevreden. Verhalen vertellen is een ander aspect van ons vak. Door de teksten die wij schrijven, maar ook door gesprekken in de zaak, trachten wij onze kennis van schilderijen aan onze klanten over te dragen, en hopen wij oog, geest en hart verder te openen voor de waarde en schoonheid van kunst.

Met de familie Koekkoek, die u in deze catalogus beschreven vindt, heeft Frank Buunk een bijzondere band. Als taxateur van onder meer de 19^e-eeuwse romantische schilderkunst wordt hem veelvuldig gevraagd een oordeel te geven over de echtheid van werken van dit kunstenaarsgeslacht. Frank: 'Het is een unieke schildersfamilie, namelijk de grootse ter wereld, afkomstig uit Nederland en 'leverancier' van drie van de beste schilders van de Hollandse Romantiek, te weten Johannes Hermanus, Barend Cornelis en Hermanus sr. De verschillende generaties Koekkoek vormen een buitengewoon getalenteerd schildersgeslacht, waarvan de gezamenlijke artistieke nalatenschap vastgelegd móet worden.' Het idee om alle door hem goedgekeurde schilderijen onder te brengen in een internet-documentatiecentrum resulteerde drie jaar geleden in de oprichting van de Koekkoek Documentatie Stichting. Zo blijft het 'erfgoed' van de Koekkoeks bewaard voor de toekomst, evenals waardevolle kennis erover, opgedaan door jaren van kijken en keuren van hun werk. Het doel is om te komen tot een zo volledig mogelijk overzicht van het oeuvre van de schildersfamilie Koekkoek. Behalve het materiaal dat Simonis&Buunk zelf hiervoor aandraagt, worden ook authentieke werken van de betreffende schilders in particuliere en museale collecties aan de internet-catalogus toegevoegd. De Koekkoek Documentatie Stichting wordt door ons beheerd in samenwerking met het B.C. Koekkoek-Huis in Kleef.

Door middel van de verhalen in deze catalogus hebben wij getracht om een helder beeld te scheppen van deze uitgebreide schildersfamilie Koekkoek. Stamvader Johannes Hermanus Koekkoek (1778-1851) gaf zijn artistieke talent door aan vele begaafde nazaten: vier van zijn kinderen, zeven kleinkinderen en vier achterkleinkinderen werden beroemd als schilder. Doordat alle kunstenaars dezelfde achternaam dragen vormt dit geslacht voor velen een onontwarbare kluwen. Met de presentatie van werken van vrijwel alle leden van deze schildersfamilie bieden de tentoonstelling en catalogus 'Vier generaties schildertalent' dan ook een goede gelegenheid om deze eens rustig te ontrafelen. Wij wensen u veel kijkgenot en leesplezier.

Constance Moes en Nina Wevers

Opnieuw – en nu ten tweeden male, na de tentoonstelling ‘Romantiek rond de familie Koekkoek’ in 1994 – richt Kunsthandel Simonis&Buunk te Ede een expositie in over het werk van de schildersfamilie Koekkoek. De aanleiding hiertoe vormt de herdenking van de 200^e geboortedag van de beroemdste telg uit dit schildersgeslacht, Barend Cornelis Koekkoek. Deze werd op 11 oktober 1803 in Middelburg geboren als oudste zoon van de zeeschilder Johannes Hermanus Koekkoek, de stamvader van het schildersgeslacht, dat meer dan een eeuw lang belangrijke schilders heeft voortgebracht.

Barend Cornelis Koekkoek vergrootte door zijn steile carrière en het grote aanzien, dat hij in geheel Europa wist te verwerven, de faam van deze schilderende familie zeer. Vanuit Middelburg ging hij voor zijn studie naar Amsterdam, vandaar naar Hilversum en het Gooi, en enige tijd later naar Beek bij Nijmegen. In het midden van de dertiger jaren, na reizen langs de Maas, de Rijn, de Moezel en de Ahr, en naar het Harz-gebergte, vestigde Koekkoek zich met zijn jonge gezin in Kleef in Duitsland. Hier verwierf hij een onaanastbare status, zowel door zijn grote succes op de Europese schildersalons in Parijs, Brussel, Amsterdam en Londen, alsook door zijn rijkdom, die het hem mogelijk maakte als een waar schildervorst in een paleisachtig woonhuis en een prachtige atelier-toren te resideren. Koningen en verzamelaars bezochten de ‘prins der landschapschilders’ in Kleef en ‘vochten’ om zijn werk. Koekkoek had tijdens zijn leven een tekenakademie in Kleef gesticht, zodat na zijn vroege dood in 1862 zijn stijl door leerlingen als J.B. Klombeck werd voortgezet. Zijn familieleden, zoals zijn broer Marinus

Barend Cornelis Koekkoek
Middelburg 1803-1862 Kleef (Duitsland) *Portret van een jonge vrouw*, doek 84,7 x 64 cm, gesigineerd en gedateerd 1846. Coll. B.C. Koekkoek-Huis, Kleef, Duitsland.

Johannes Hermanus Koekkoek
Veere 1778-1851 Amsterdam, *Zeilschepen voor de kust*, paneel 31,7 x 44,9 cm, gesigineerd. Part. coll. Nederland.

Adrianus en zijn neven Willem en Johannes Hermanus Barend, bleven in Nederland werken en hielden zo de naam van de familie Koekkoek in ere. Simonis&Buunk Kunsthandel heeft voor de tentoonstelling, die zij naar aanleiding van het jubileum inricht, werken van bijna alle leden van het geslacht Koekkoek bijeengebracht, zodat aan de hand van deze expositie ook de ontwikkeling van de Nederlandse schilderkunst in de negentiende en in de eerste helft van de twintigste eeuw wordt verduidelijkt.

In de laatste vijftien jaar is er een intensieve samenwerking tussen Simonis&Buunk Kunsthandel en het B.C. Koekkoek-Huis te Kleef, dat sinds 1997 een stichting is, ontstaan. Wetenschappelijke informatie wordt uitgewisseld en Simonis&Buunk Kunsthandel is het museum herhaaldelijk behulpzaam geweest bij het verwerven van belangrijke stukken. Zo kon het schitterende portret van een onbekende dame in een parklandschap, dat Koekkoek in 1846 schilderde, dankzij de steun van Simonis&Buunk worden verworven.

Ook in dit jubileumjaar ondersteunt Simonis&Buunk de activiteiten van het B.C. Koekkoek-Huis. De tentoonstelling ‘Geschilderd voor de Koning’, die een inzicht geeft in de werken die Koekkoek voor de Hollandse Koningen Willem I en Willem II schilderde, en de nieuwe oevrecatalogus van de schilderijen van Barend Cornelis Koekkoek worden beide mede door de hulp van Simonis&Buunk mogelijk gemaakt.

De tentoonstelling ‘Vier generaties schildertalent’ en de begeleidende catalogus bieden veel informatie over de familie Koekkoek. De vele nieuwe werken geven een boeiend beeld van dit belangrijke hoofdstuk uit de Nederlandse kunstgeschiedenis, waardoor een bezoek aan de expositie meer dan de moeite waard is.

Guido de Werd
Directeur B.C. Koekkoek-Huis Kleef

Barend Cornelis 1803-1862

Marinus Adrianus I 1807-1868

Adelaide Alexandrine 'Adele' 1838-1919

Pieter Hendrik 'H.P.' 1843-1927

Hermanus jr 1836-1909

Maria Louise 1840-1910

Stephen Robert 1887-1934

Hermanus Willem 1867-1929

Johannes Hermanus 1778-1851

Johannes 1811-1831

Hermanus sr 1815-1882

Willem 1839-1895

Johannes Hermanus Barend 'Jan H.B.'
1840-1912

Barend Hendrik 'H.B.' 1849-vóór 1909

Marinus Adrianus II 1873-1944

Gerardus Johannes 'Gerard' 1871-1956

Johannes: part. coll. Nederland.
Adèle: coll. B.C. Koekkoek-Huis, Kleef,
Duitsland.
Maria Louise: part. bezit Nederland.
Marinus Adrianus II: part. bezit Nederland.
Stephen Robert: part. bezit Chili.

Schipbreuk in het zicht van de haven

Johannes Hermanus Koekkoek

Veere 1778-1851 Amsterdam

Schipbreuk in het zicht van de haven, paneel

63,5 x 85 cm, gesigineerd en gedateerd 1838.

Herkomst: part. bezit Groot-Brittannië.

Johannes Hermanus was de eerste in het geslacht Koekkoek die van schilderen zijn vak maakte. Hij werd in 1778 geboren in Veere op het Zeeuwse eiland Walcheren en trok omstreeks 1800 naar Middelburg om in de leer te gaan bij de behangschilder Thomas Gaal. Daarnaast volgde hij in de avonden lessen op de Middelburgsche Teeken-Academie. In deze tijd begon hij ook te schilderen: schepen en zee, waarmee hij aanknoopte bij de heersende schildertraditie in het waterrijke Zeeland. Zijn oeuvre omvat stadsgezichten met water en historische voorstellingen, maar vooral schepen op onrustige zee, 'woelende waters' zoals men ze noemde, of voor anker liggend bij windstille. Taferelen die hij met de grootste precisie schilderde en voorzag

van een levendige, verhalende stoffering. Johannes Hermanus was beroemd om zijn waarheidsgetrouwe weergave van allerlei scheepstypen. Tijdgenoten wisten te vermelden dat hij ter oefening en studie

Portret Johannes Hermanus Koekkoek door Johan Coenraad Hamburger, coll. Rijksprentenkabinet, Amsterdam.

tot in de details gelijkende scheepsmodellen maakte. De zee, die zich in het goeddeels uit eilanden en water bestaande Zeeland gewillig leende voor de meest uiteenlopende transporten, was ook een vijand, die bij ongunstig tij en storm kon veranderen in een wild-kolkende watermassa. Een scheepsramp lag altijd op de loer. Johannes Hermanus schilderde deze het liefst dramatisch, het schip met stukgewaaide zeilen langzaam zinkend in beukende golven en drenkelingen die zich vastklampend aan wrakhout in veiligheid proberen te brengen. Johannes Hermanus werd een van de beroemdste marineschilders van zijn tijd en gaf zijn talent door aan vier van zijn acht kinderen.

Schipbreuk

Johannes Hermanus Koekkoek

Veere 1778-1851 Amsterdam

Schipbreuk, paneel 25,8 x 33,4 cm, gesigneerd.

Part. coll. Nederland.

Johannes Hermanus Koekkoek

Gezicht op de Steenen Beer in Vlissingen, tijdens de Zeeuwse overstroming op 14 en 15 januari 1808

Johannes Hermanus Koekkoek

Veere 1778-1851 Amsterdam

Gezicht op de Steenen Beer in Vlissingen,

tijdens de Zeeuwse overstroming op

14 en 15 januari 1808, pen en gewassen inkt

22,5 x 40 cm.

Johannes Hermanus Koekkoek

Dijkdoorbraak tijdens de Zeeuwse overstroming op 14 en 15 januari 1808

Johannes Hermanus Koekkoek

Veere 1778-1851 Amsterdam

Dijkdoorbraak tijdens de Zeeuwse overstroming

op 14 en 15 januari 1808, pen en gewassen inkt

22,5 x 38,3 cm.

Lit.: A. Nollert, G. de Werd, *Barend Cornelis Koekkoek (1803-1862): zijn familie, zijn school en het B.C. Koekkoek-Huis in Kleef*, Kleef 2000, pag. 47, afb. 45. In de Duitse uitgave eveneens op pag. 47, afb. 45.

Winters bosgezicht met bevroren beek

Barend Cornelis Koekkoek

Middelburg 1803-1862 Kleef (Duitsland)

Winters bosgezicht met bevroren beek, paneel
17,9 x 14,3 cm, gesigneerd en gedateerd 1846.

Barend Cornelis Koekkoek leerde als oudste zoon voorbestemd om zijn vader Johannes Hermanus op te volgen als marineschilder. De beginselen van de schilderkunst leerde hij van zijn vader, terwijl hij tegelijkertijd lessen volgde aan de Middelburgse academie, kweekvijver voor schilders van zee en schepen. Met deze afkomst en opleiding zou een specialisatie in marines geen verbazing hebben gewekt. Barend Cornelis verkoos echter het land boven de zee.

Al in 1822, op een tentoonstelling in zijn geboorteplaats Middelburg, wordt duidelijk welk genre hij preferereert. Zijn inzending bestaat dan uit zes landschapsaquarellen. Hier zijn het nog kopieën naar 17^e-eeuwse meesters, maar al spoedig zal hij werk van eigen inventie tonen. Zijn opleiding krijgt een vervolg aan de academie in Amsterdam, waar hij van 1822 tot 1825 studeert als leerling van Jean Augustin Daiwaille, zijn latere schoonvader, en Jan Willem Pieneman. Komt Barend Cornelis' verrassende keuze voor de landschapsschilderkunst voort uit oorspronkelijkheid en eigenzinnigheid, eigenschappen die een groot kunstenaar kenmerken, of was hem de wind uit de zeilen genomen door zijn broers Johannes en Hermanus? Hoe het ook zij: buitengewone artistieke begaafdheid en bezieling hebben hem een succesvol kunstenaar gemaakt, schepper van landschappen die tot in koninklijke kringen zó geliefd waren dat er een wachtlijst voor ontstond en liefhebbers jarenlang moesten uitzien naar hun zo begeerde schilderij. Barend Cornelis had vijf dochters van wie er zich twee wijdden aan de kunsten: Maria Louise en Adèle. De eerste specialiseerde zich net als haar vader in landschappen, terwijl Adèle de traditie van haar moeder Elise Thérèse voortzette en bloemstillevens schilderde.

Barend Cornelis Koekkoek, zelfportret,
zwart krijt 9,8 x 9,9 cm, te dateren ca. 1825,
coll. Rijksprentenkabinet, Amsterdam.

Winters landschap met wandelaars

Barend Cornelis Koekkoek

Middelburg 1803-1862 Kleef (Duitsland)

Winters landschap met wandelaars, paneel

37 x 50,5 cm, gesigneerd en gedateerd 1834.

Verso: lakzegel.

Herkomst: coll. Van der Bucken, Leuven, België (rechtstreeks gekocht van de schilder);

Mr. Rouse; veiling Christie's, Londen, veiling coll.

Mr. Rouse, 10 apr. 1893, lotnr. 90;

W.H. Patterson Fine Arts Ltd., Londen; part.

bezit Verenigde Staten.

Lit.: tent.cat. Londen, W.H. Patterson Fine Arts

Ltd., z.d., cat.nr. 2.

De winter is bij Barend Cornelis Koekkoek ondergeschikt aan de zomer: naar schatting schilderde hij zo'n honderd sneeuw- en ijs-

gezichten, ongeveer een vijfde deel van zijn oeuvre. Het is opvallend dat Koekkoek zich specialiseerde in het zomerlandschap, terwijl zijn tijdgenoot en evenknie Andreas Schelfhout – door Barend Cornelis zeer bewonderd – vooral vermaard was om zijn minutieus geschilderde schaatstaferelen. Anders dan in de meeste winters van Schelfhout, of die van zijn 17^e-eeuwse voorganger Hendrick Avercamp, laat Barend Cornelis in zijn vroegste sneeuwlandschappen niet het geanimeerde ijsvermaak zien, maar verbeeldt hij de stilte in de natuur wanneer zij in wit is gehuld. Vanaf de jaren dertig zijn de winters levendiger gestoffeerd, en doen schaatsers op bevroren sloten, vaarten en meren hun intrede,

waardoor ze meer overeenkomst gaan vertonen met de composities van Schelfhout. De winters van Barend Cornelis zijn echter veelal rijker aangekleed met bomen, bosschages en kastelen of ruines. De majestueuze eik komt in vrijwel al zijn schilderijen voor, en is daardoor bijna zijn beeldmerk. Deze boom is het symbool van kracht, macht en onvergankelijkheid, staat voor onsterfelijkheid en eeuwig leven. In Barend Cornelis' schilderijen benadrukt zijn aanwezigheid tevens de nietigheid van de mens ten opzichte van de natuur. Het winterlandschap gaf Koekkoek de gelegenheid om zijn geliefde, oeroude Wodanseik met diens grillige takkenstructuur in al zijn kale glorie te vereeuwigen.

Zomers Rijnlandschap, Duitsland

Barend Cornelis Koekkoek
 Middelburg 1803-1862 Kleef (Duitsland)
Zomers Rijnlandschap, Duitsland, paneel
 37,9 x 52 cm, gesigneerd en gedateerd 1835.
 Herkomst: part. bezit Rusland.

Alvorens zich in 1834 blijvend in het Duitse Kleef te vestigen woonde Barend Cornelis in Middelburg, Amsterdam, Hilversum en in Beek bij Nijmegen. Ondertussen reisde hij door Nederland, België en het Rijnland, naar de Harz en naar Zwitserland, op zoek naar motieven voor romantische ideaallandschappen. In zijn zomers is vaak het Duitse middelgebergte het decor. Uit zijn boek 'Herinneringen en Mededeelingen van eenen Landschapschilder' blijkt hoezeer de schoonheid van het Duitse Rijnlandschap

hem raakte, vooral het gebied van het Zevengebergte met de beroemde Drachenfels. In bijna extatische bewoordingen vertelt hij hierover: *'Eindelijk, hier wordt de blik een bergachtig landschap met eenen statigen stroom, die in honderd bogten door hetzelfde heenkronkelt, aangeboden, en dit alles doet gewaarwordingen in de ziel ontstaan, waarbij de mensch, in weemoedige stemming, zich toch zoo wel gevoelt. Gij denkt u niet meer op den aardbol te staan, die hier zijner rijkste en schoonste landschappen ten toon spreidt.'* De pracht van dat 'dichterlijke natuurtoneel' heeft Koekkoek wonderwel in dit schilderij weten te vangen, terwijl hij ook zijn beleving van overweldigende schoonheid en verhevenheid op ons heeft weten over te brengen. Natuurgetrouwe voor-

stellingen als deze lijken op het eerste gezicht realistisch, maar zijn gevat in een geïdealiseerde compositie, waarbij het 'stichtende' element van vergankelijkheidsbesef niet vergeten mag worden.

Barend Cornelis Koekkoek
Middelburg 1803-1862 Kleef (Duitsland)
Landvolk bij een rivier met ruïne, gewassen pen en aquarel 17,4 x 26,5 cm, gesigneerd.

Barend Cornelis Koekkoek
Middelburg 1803-1862 Kleef (Duitsland)
Landvolk bij een ruïne, gewassen pen 13,7 x 17,7 cm, gesigneerd.

Barend Cornelis Koekkoek
Middelburg 1803-1862 Kleef (Duitsland)
Rivierlandschap in Zeeland, gewassen pen 14,6 x 19,3 cm, gesigneerd.
Lit.: A. Nollert, *Barend Cornelis Koekkoek (1803-1862). Prins der Landschapschilders*, Dordrecht/Kleef/Zwolle 1997, pag. 68, afb. 71, pag. 130, cat.nr. 62. In de Duitse uitgave eveneens op pag. 68, afb. 71, pag. 130, cat.nr. 62.
Tent.: Dordrecht, Dordrechts Museum, *Barend Cornelis Koekkoek (1803-1862). Prins der Landschapschilders*, mei-aug. 1997; Kleef, B.C. Koekkoek-Huis, *Barend Cornelis Koekkoek (1803-1862). Prinz der Landschaftsmaler*, okt.-dec. 1997.

Barend Cornelis Koekkoek
Middelburg 1803-1862 Kleef (Duitsland)
Landschap in Zeeland, gewassen pen 18,3 x 26,7 cm, gesigneerd.
Lit.: A. Nollert, *Barend Cornelis Koekkoek (1803-1862). Prins der Landschapschilders*, Dordrecht/Kleef/Zwolle 1997, pag. 130, cat.nr. 63. In de Duitse uitgave eveneens op pag. 130, cat.nr. 63.
Tent.: Kleef, B.C. Koekkoek-Huis, *Barend Cornelis Koekkoek (1803-1862) seine Familie, seine Schule und das Haus Koekkoek in Kleve*, 1995; Dordrecht, Dordrechts Museum, *Barend Cornelis Koekkoek (1803-1862). Prins der Landschapschilders*, mei-aug. 1997.

Boomprijk landschap met figuren op een landweg

Marinus Adrianus Koekkoek

Middelburg 1807-1868 Amsterdam

Boomprijk landschap met figuren op een landweg, doek 47 x 62 cm, gesigneerd en gedateerd 1862.

Marinus Adrianus, de tweede zoon en leerling van Johannes Hermanus, specialiseerde zich net als zijn broer Barend Cornelis in het landschap. Aanvankelijk leek het alsof zijn schildertalent voor de schone kunsten verloren ging, want een opleiding aan de academie was voor hem niet weggelegd. In Hilversum was hij huis- en decoratieschilder, een in die tijd niet ongebruikelijke start van de carrière van een kunstschilder, en verkocht hij schilderbenodigdheden. Vanaf 1837 zou het landschap schilderen zijn hoofdberoep worden. Hij trok naar Kleef om bij Barend Cornelis in de leer te

gaan. Marinus Adrianus had veel talent, en zijn beste werk vertoont veel gelijkenis met dat van zijn broer. Regelmatig zijn Marinus Adrianus' landschappen later gesigneerd

Marinus Adrianus Koekkoek, zelfportret, coll. Rijksprentenkabinet, Amsterdam.

met 'B.C. Koekkoek', een twijfelachtige eer, die enkele tijdgenoten ook bewezen werd. Toch zijn er verschillen: mens en dier beeldt hij meestal kleiner uit dan Barend Cornelis, om hun nietigheid ten opzichte van de overweldigende natuur nog sterker te benadrukken. Daarnaast komen panoramische landschappen bij Marinus Adrianus wat vaker voor, breed en open met een doorkijk naar heilige verten, minder gehinderd door dichtbegroeide bosschages en boomgroepen. Winters schilderde Marinus Adrianus ook wel, vaak als helft van een pendant, maar zijn voorkeur had toch de zomer, wanneer de natuur in weelderig groen is gehuld. Machtige bomen met wijdvertakt gebladerte, wadend vee in verkoelende poelen, en wandelaars langs velden en wegen zijn de figuranten, in een weids landschap als indrukwekkend decor.

Riviervallei

Marinus Adrianus Koekkoek

Middelburg 1807-1868 Amsterdam

Riviervallei, paneel 23,1 x 29,6 cm, gesigneerd en gedateerd 1850.

Herkomst: kunsthandel Frost & Reed Ltd., Londen, inv.nr. 45008.

Marinus Adrianus Koekkoek

Winterlandschap met schaatsers

Marinus Adrianus Koekkoek

Middelburg 1807-1868 Amsterdam

Winterlandschap met schaatsers, paneel

23,8 x 35,1 cm, gesigneerd en gedateerd 1859.

Herkomst: Simonis&Buunk Kunsthandel, Ede, 1998.

Part. bezit Nederland.

Marinus Adrianus Koekkoek

Boerenwoningen in een zomers rivierlandschap

Marinus Adrianus Koekkoek

Middelburg 1807-1868 Amsterdam

Boerenwoningen in een zomers rivierlandschap, doek 42,5 x 53,9 cm, gesigneerd en gedateerd 1858.

Herkomst: W.H. Patterson Fine Arts Ltd., Londen.

Heuvelachtig zomerlandschap met wandelaars

Marinus Adrianus Koekkoek
Middelburg 1807-1868 Amsterdam
Heuvelachtig zomerlandschap met wandelaars,
doek 41,5 x 51,7 cm, gesigneerd en gedateerd
1848.
Herkomst: part. bezit Groot-Brittannië.

Marinus Adrianus Koekkoek

Landvolk op een pad langs de bosrand

Marinus Adrianus Koekkoek
Middelburg 1807-1868 Amsterdam
Landvolk op een pad langs de bosrand, doek
46,7 x 61,7 cm, gesigneerd en gedateerd 1864.
Herkomst: Cooling Galleries, Londen.

Laverende zeilschepen

Johannes Koekkoek

Middelburg 1811-1831

Laverende zeilschepen, paneel 30 x 39 cm,
gesigneerd en gedateerd 1829.

Part. coll. Nederland.

De levensgeschiedenis van Johannes Koekkoek, derde zoon van Johannes Hermanus, beantwoordt aan de mythe van de jonggestorven en zo begaafde kunstenaar: schilder van veelbelovende werken, maar tragisch genoeg veel te vroeg heengegaan, een in de knop gebroken bloem.

Johannes was de gedoodverfde opvolger van zijn vader, drager van diens voornaam, en begiftigd met hetzelfde talent en gevoel voor het schilderen van zee- en riviergezichten. Bovendien had hij twee oudere broers die, met een voorkeur voor het landschap, 'verloren' waren voor de zeeschilderkunst. Johannes' marines, verstild en poëtisch of stormachtig en woest, doen verlangen meer paneeltjes van zijn hand te zien, in het besef dat dit een moeilijk te vervullen wens is, want zijn oeuvre is maar beperkt. Door zijn vroege dood zullen we

nooit weten hoe zijn schilderscarrière en later werk eruit zouden hebben gezien. Zouden zijn stijl, thematiek en productie consistent of vol onverwachte wendingen zijn geweest? Zou zijn oeuvre omvangrijk, klein, gevarieerd of eenzijdig zijn geworden? En zou hij kinderen hebben gekregen, artistiek van nature en als kunstenaar net zo talentvol als hij? Schilderijen van Johannes Koekkoek zijn zeer schaars. Ze zijn zó zeldzaam dat het in werkelijkheid zien van een van zijn marines als een bijzondere belevenis kan worden beschouwd.

Kustgezicht met vissers bij windstille

Hermanus Koekkoek

Middelburg 1815-1882 Haarlem

Kustgezicht met vissers bij windstille, paneel
21,5 x 27,6 cm, gesigneerd en te dateren
ca. 1833.

Hermanus Koekkoek sr, de jongste zoon van marineschilder Johannes Hermanus, volgde zijn vader als zeeschilder op toen zijn oudere broer Johannes in 1831 overleed. In 1832 kon men voor het eerst een 'woelend water' van hem zien op de Tentoonstelling van Leevende Meesters in Amsterdam, en hieruit bleek dat zijn linkshandigheid zijn talent niet in de weg stond. Hermanus sr werd in Middelburg geboren, woonde daarna in Durgerdam aan de Zuiderzee, en verhuisde vervolgens in 1832 of 1833 naar Amsterdam. Daar beleefde hij gedurende vijftig jaar een zeer succesvolle carrière als schilder van zee-, strand- en riviergezichten. Schepen bij

stormachtig weer, op kabbelende golfjes of op spiegelglad water waren zijn specialiteit. Daarnaast schilderde hij enkele boomrijke landschappen. In het werk van Hermanus is invloed van vader Johannes

Portret Hermanus Koekkoek sr door Dominicus Anthonius Peduzzi, coll. Rijksprentenkabinet, Amsterdam.

Hermanus aanwijsbaar in de gedetailleerde weergave van de vaartuigen, de virtuoze tekening van het water en de levendige, verhalende stoffering. Met fijne penseelstreek en hetzelfde oog voor detail schilderde hij het dagelijkse leven van het vissersvolk op de schepen. Kopers hielden in die tijd van zulke realistische details. Evenals zijn vader verkocht hij veel werk naar het buitenland, vooral naar Engeland. Behalve in de Zeeuwse wateren vond de schilder ook inspiratie in en rond de Zuiderzee, het huidige IJsselmeer, dat destijds drukbevaren werd door beroepsschepen en een heel andere aanblik bood dan nu. Hij leerde het schildersvak aan zijn zoons Hermanus jr, Jan H.B. Koekkoek en Willem, en gaf in Amsterdam ook les aan de latere zeeschilder Willem Gruyter jr, die maar twee jaar jonger was dan hij.

Riviergezicht

Hermanus Koekkoek

Middelburg 1815-1882 Haarlem

Riviergezicht, paneel 32,1 x 43,6 cm, gesigneerd met monogram.

Herkomst: veiling Lempertz, Keulen, 4 dec. 1953, lotnr. 1032 (met afb.); coll. Frowein, Wuppertal, Duitsland.

Hermanus Koekkoek

Uitvarende botter op woelige zee

Hermanus Koekkoek

Middelburg 1815-1882 Haarlem

Uitvarende botter op woelige zee, paneel 13,8 x 21 cm, gesigneerd.

Zonnige stadsgracht in IJsselstein

Willem Koekkoek

Amsterdam 1839-1895 Nieuwer-Amstel (Amstelveen)

Zonnige stadsgracht in IJsselstein, doek 54,4 x 69,2 cm, gesigineerd.

Op etiket op spieraam: authenticiteitsverklaring van de schilder.

Herkomst: kunsthandel Frost & Reed Ltd., Londen, inv.nr. 5722; part. bezit Groot-Brittannië.

Willem Koekkoek, foto coll. Iconografisch Bureau, Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie, Den Haag.

Willem Koekkoek

Zomers dorpsstraatje

Willem Koekkoek

Amsterdam 1839-1895 Nieuwer-Amstel (Amstelveen)

Zomers dorpsstraatje, paneel 17,1 x 23,9 cm, gesigineerd.

De Koppelpoort in Amersfoort

Willem Koekkoek

Amsterdam 1839-1895 Nieuwer-Amstel (Amstelveen)

De Koppelpoort in Amersfoort, doek
53,6 x 68,8 cm, gesigneerd.

Herkomt: veiling Sotheby's, Londen, 14 juni 1972, lotnr. 173 (met afb.); veiling Karl und Faber, München, Duitsland, 28-29 juni 1983, lotnr. 241-a (met afb.); part. bezit Düsseldorf, Duitsland; part. bezit Nederland.

Dagelijks passeren vele duizenden treinreizigers de Koppelpoort in Amersfoort, een gecombineerde land- en waterpoort, die aansluit op de rivier de Eem en die kort na 1400 voltooid werd. Hij maakt deel uit

van de tweede vestingmuur, die in de eerste helft van de 15^e eeuw werd gebouwd, omdat de ruimte binnen de oorspronkelijke stadswal niet meer toereikend was voor de uitdijende stad. De poort kon ter verdediging worden afgesloten met grote houten deuren. In de kleine kamers in de torens zaten de poortwachters. Later werd hier het schippersgilde gevestigd, en nu is er een poppentheater. De Koppelpoort biedt een pittoreske aanblik die door veel schilders is vastgelegd. Zo heeft bijvoorbeeld de beroemde stadsportrettist Cornelis Springer de poort vereeuwigd en ook Willem Koekkoek, die Springer als zijn grote voorbeeld beschouwde, liet zich ver-

leiden tot een romantische impressie van dit historische vestingwerk. Wellicht maakte hij dit schilderij in de periode 1878-1880, toen hij in Utrecht woonde en het nabij gelegen Amersfoort goed te bereizen was. Willem Koekkoek schilderde de poort aan de stadskant, met een wit gestucte gevel en een woonhuis ter linker- en rechterzijde. Dat geeft een vriendelijker beeld dan de situatie nu, met de poort volledig in baksteentenue en geflankeerd door 'gesloten' façades met luiken voor ramen en deuren. Een aanzicht dat vele treinreizigers overigens onbekend is: het is niet te zien vanaf het spoor...

Hollands dorpsstraatje met figuren

Willem Koekkoek

Amsterdam 1839-1895 Nieuwer-Amstel
(Amstelveen)

Hollands dorpsstraatje met figuren, doek
53,9 x 69 cm, dubbel gesigneerd.

Herkomst: part. bezit Groot-Brittannië.

Willem Koekkoek

Houtzaagmolen in zomers landschap

Willem Koekkoek

Amsterdam 1839-1895 Nieuwer-Amstel
(Amstelveen)

Houtzaagmolen in zomers landschap, doek
40,2 x 58 cm, gesigneerd.

Herkomst: veiling Christie's, Laren, 22 okt. 1974,
lotnr. 58 (met afb.); part. bezit Nederland.

Lit.: A. Nollert, G. de Werd, *Barend Cornelis
Koekkoek (1803-1862): zijn familie, zijn school
en het B.C. Koekkoek-Huis in Kleef*, Kleef 2000,
pag. 67, afb. 68 (in kleur). In de Duitse uitgave
eveneens op pag. 67, afb. 68 (in kleur).

Willem Koekkoek

Winters stadsgezicht met figuren bij een brug

Willem Koekkoek

Amsterdam 1839-1895 Nieuwer-Amstel
(Amstelveen)

Winters stadsgezicht met figuren bij een brug,
doek 40 x 57 cm, te dateren 1862-1865.

Herkomst: Simonis&Buunk Kunsthandel, Ede,
2002.

Part. coll. Nederland.

Reizigers op een bospad

Pieter Hendrik 'H.P.' Koekkoek

Hilversum 1843-1927 Amsterdam

Reizigers op een bospad, paneel 28,8 x 40,6 cm, gesigneerd en gedateerd 1869.

Herkomst: part. bezit Verenigde Staten.

Pieter Hendrik 'H.P.' Koekkoek

Parkgezicht

Pieter Hendrik 'H.P.' Koekkoek

Hilversum 1843-1927 Amsterdam

Parkgezicht, paneel 36 x 28 cm, gesigneerd.

Het oeuvre van Pieter Hendrik Koekkoek is in ons land heel wat minder bekend dan dat van zijn neven en generatiegenoten. Mogelijk ligt de oorzaak in het feit dat hij afwisselend in Holland en Engeland verbleef, en na 1890 ook langdurig in het buitenland woonde. Als enige zoon van Marinus Adrianus werd hij na 1855 door zijn vader tot romantisch landschapschilder opgeleid. Deze artistieke erfenis spreekt uit het werk dat hij in de jaren zestig en zeventig maakte: fijn uitgewerkte boomrijke landschappen met boeren, reizigers en vissers in een romantische belichting. Daarmee ging hij bewust voorbij aan het beginnende impressionisme van de schilders in Den Haag, Oosterbeek en Laren. In de daaropvolgende Engelse periode koos de schilder voor een meer realistische stijl, al hield hij het bij bosgezichten en winterlandschappen. Pieter Hendrik signeerde zijn schilderijen doorgaans met 'H.P. Koekkoek'.

Schepen voor de haven van Hoorn

Johannes Hermanus Barend 'Jan H.B.' Koekkoek
 Amsterdam 1840-1912 Hilversum
Schepen voor de haven van Hoorn, doek
 38,5 x 59,2 cm, gesigneerd en gedateerd 1861.

Van de vier zoons van de marineschilder Hermanus Koekkoek sr was de op één na jongste, Johannes Hermanus Barend ofwel 'Jan H.B.', de meest veelzijdige kunstenaar. In 1859 debuteerde hij op de Tentoonstelling van Leevende Meesters in Amsterdam met een zeegezicht getiteld 'Woelend water met schepen'. Daarin hanteerde hij de inmiddels voor de Koekkoek-familie kenmerkend geworden gedetailleerde uitwerking en fijne penseelstreek. In 1864, op 24-jarige leeftijd, verruilde de schilder zijn woonplaats Amsterdam voor Hilversum, waar niet lang daarvoor zijn ooms B.C. en M.A. hadden gewerkt. Mogelijk onder invloed van het

impressionisme van de in het Gooi opkomende Larense School verandert daar geleidelijk aan zijn schilderstijl. De fijne, precieze uitwerking en nauwelijks te onderscheiden penseelstreek maken plaats voor een snelle, lossere schildertrant. Ook zijn onderwerpkeuze verandert en breidt zich in de jaren tachtig en negentig uit met visserstaferelen, strandgezichten met bommen, schelpenvissers en polderlandschappen. Onderwerpen die favoriet waren bij de schilders van de Haagse School. Zijn schilderwerken voorziet Jan H.B. in deze Hilversumse periode aan de achterkant dikwijls van een verzegelde authenticiteitsverklaring met onderwerp en datum. Geliefd bij de schilder waren de vissersplaatsen rond de Zuiderzee, langs de Noordzeekust – Egmond, Zandvoort, Scheveningen en Katwijk – , de Maas bij Rotterdam en het Zeeuwse Veere. Naast

zijn 'moderne' onderwerpen schilderde Jan H.B. ook romantische schipbreuken, waarin onderwerp en stijl als het ware versmelten.

Johannes Hermanus Barend 'Jan H.B.' Koekkoek,
 foto coll. Iconografisch Bureau, Rijksbureau voor
 Kunsthistorische Documentatie, Den Haag.

Zeilschepen op woelige zee

Johannes Hermanus Barend 'Jan H.B.' Koekkoek
Amsterdam 1840-1912 Hilversum
Zeilschepen op woelige zee, doek 36,2 x 54,4 cm,
gesigneerd.

Johannes Hermanus Barend 'Jan H.B.' Koekkoek

Zeilboten voor de kust

Johannes Hermanus Barend 'Jan H.B.' Koekkoek
Amsterdam 1840-1912 Hilversum
Zeilboten voor de kust, paneel 30 x 43,7 cm,
gesigneerd en gedateerd '61.
Herkomst: coll. Randal Plunkett Esq., Groot-
Brittannië; veiling coll. Randal Plunkett Esq.,
(veilinghuis onbekend), cat.nr. 254; veiling
Sotheby's, Londen, 9 okt. 1985, lotnr. 7 (met
afb.).

Strandgezicht met schelpenkar

Johannes Hermanus Barend 'Jan H.B.' Koekkoek
Amsterdam 1840-1912 Hilversum
Strandgezicht met schelpenkar, paneel
32,8 x 49,1 cm, gesigneerd.
Verso: authenticiteitsverklaring van de schilder,
met lakzegel.

Johannes Hermanus Barend 'Jan H.B.' Koekkoek

Het uitladen van de vangst, Zandvoort

Johannes Hermanus Barend 'Jan H.B.' Koekkoek
Amsterdam 1840-1912 Hilversum
Het uitladen van de vangst, Zandvoort, paneel
24,3 x 42 cm, gesigneerd en gedateerd 1888.
Verso: gedateerde authenticiteitsverklaring van
de schilder.
Herkomst: part. bezit Duitsland.

Schepen op de Maas bij Rotterdam

Johannes Hermanus Barend 'Jan H.B.' Koekkoek
Amsterdam 1840-1912 Hilversum
Schepen op de Maas bij Rotterdam, paneel
24,9 x 42,2 cm, gesigneerd.
Verso: authenticiteitsverklaring van de schilder,
met lakzegel.

Johannes Hermanus Barend 'Jan H.B.' Koekkoek

Stoomschip voor anker

Johannes Hermanus Barend 'Jan H.B.' Koekkoek
Amsterdam 1840-1912 Hilversum
Stoomschip voor anker, paneel 24,9 x 42,1 cm,
gesigneerd.
Herkomst: Kunsthandel Pieter A. Scheen, Den
Haag, mrt. 1967.
Lit.: P.A. Scheen, *Lexicon Nederlandse
Beeldende Kunstenaars 1750-1880*, Den Haag
1981, afb. 343.

Johannes Hermanus Barend 'Jan H.B.' Koekkoek

Vissersboot op het strand

Johannes Hermanus Barend 'Jan H.B.' Koekkoek
Amsterdam 1840-1912 Hilversum
Vissersboot op het strand, doek 42 x 67,2 cm,
gesigneerd.

Kinderen op een zonnig erf

Johannes Hermanus Barend 'Jan H.B.' Koekkoek
 Amsterdam 1840-1912 Hilversum
Kinderen op een zonnig erf, doek 43 x 60,5 cm,
 gesigineerd.

Johannes Hermanus Barend 'Jan H.B.' Koekkoek

Ophaalbrug in Kortenhoef

Johannes Hermanus Barend 'Jan H.B.' Koekkoek
 Amsterdam 1840-1912 Hilversum
Ophaalbrug in Kortenhoef, doek 32 x 47,4 cm,
 gesigineerd en gedateerd 1900.
 Verso: gedateerde authenticiteitsverklaring van
 de schilder, met lakzegel.

Johannes Hermanus Barend 'Jan H.B.' Koekkoek

Drooggevallen platbodem bij Veere

Johannes Hermanus Barend 'Jan H.B.' Koekkoek
 Amsterdam 1840-1912 Hilversum
Drooggevallen platbodem bij Veere, paneel
 32,2 x 42,4 cm, gesigineerd.
 Verso: authenticiteitsverklaring van de schilder,
 met lakzegel.
 Lit.: A. Nollert, G. de Werd, *Barend Cornelis
 Koekkoek (1803-1862): zijn familie, zijn school
 en het B.C. Koekkoek-Huis in Kleef*, Kleef 2000,
 pag. 72, afb. 74 (in kleur). In de Duitse uitgave
 eveneens op pag. 72, afb. 74 (in kleur).

Vissen bij ochtendgloren

Johannes Hermanus Barend 'Jan H.B.' Koekkoek
 Amsterdam 1840-1912 Hilversum
Vissen bij ochtendgloren, doek 126 x 127,3 cm,
 gesigneerd.

Konden de eerste en tweede generatie schilders van de familie Koekkoek nog werken in een relatief rustig cultureel klimaat, latere generaties zagen zich geconfronteerd met een turbulente 'stijlenstrijd'. Door de opkomst vanuit Frankrijk van nieuwe kunstbewegingen als het realisme en impressionisme, zagen kunstenaars vanaf het midden van de 19^e eeuw

zich gedwongen hun werkwijze onder de loep te nemen. Sommigen kozen ervoor vast te houden aan hun gevestigde stijl en thematiek, anderen deinden mee op de woelige baren van de moderne kunststromingen, en lieten invloeden daarvan toe in hun werk. De stijlwijziging die in het oeuvre van Jan H.B. zichtbaar is, is een afspiegeling van de ontwikkeling die de 19^e-eeuwse schilderkunst ook in Nederland doormaakte. Hij begon als romantisch schilder van zeegezichten, geheel in de lijn van zijn vader Hermanus sr, maar kwam uiteindelijk uit bij een impressionistische

verbeelding van het landschap: strand- en zeegezichten, visserstaferelen, rivier- en poldergezichten en scènes uit het boerenleven. Zijn verhuizing in 1864 naar Hilversum, in het centrum van het Gooi, bakermat van de Larense School, is hoogstwaarschijnlijk de belangrijkste oorzaak van zijn stijlverandering. De impressionistische invloedsfeer die hij hier onderging werd al snel zichtbaar in zijn werk, dat thematisch evenwel meer aansloot bij de Haagse School.

Scheepswrak voor de kust

Johannes Hermanus Barend 'Jan H.B.' Koekkoek
Amsterdam 1840-1912 Hilversum
Scheepswrak voor de kust, doek 30 x 44 cm,
gesigneerd.
Zie omslag.

Johannes Hermanus Barend 'Jan H.B.' Koekkoek

Schepen in zwaar weer

Johannes Hermanus Barend 'Jan H.B.' Koekkoek
Amsterdam 1840-1912 Hilversum
Schepen in zwaar weer, paneel 11,8 x 16,1 cm,
gesigneerd.

Picknick in de duinen

Hermanus Koekkoek jr
 Amsterdam 1836-1909 Londen
Picknick in de duinen, doek 30,5 x 43,4 cm,
 gesigneerd.

Van de vier zoons van Hermanus Koekkoek sr trad de oudste, Hermanus jr, het meest in de voetsporen van zijn vader, en daarmee ook in die van zijn grootvader. Zoals gebruikelijk in de Koekkoek-familie leerde hij het vak van zijn vader. Daarna schilderde hij zeker twintig jaar lang romantische zeegezichten met schepen, zowel op wild als kalm water. Een grote voorkeur lijkt de schilder te hebben voor een flinke bries waarin de schepen op onstuimige golven nog maar ternauwernood koers kunnen houden. Net als zijn vader en grootvader verkocht hij veel werk in Engeland en dit is wellicht de reden dat hij vanaf de jaren zestig regelmatig in Londen te vinden was.

In 1869 verhuisde Hermanus jr definitief naar deze stad, waar hij een kunsthandel begon en zich ontwikkelde tot een van de meest toonaangevende handelaren van zijn tijd. Hij verkocht vooral romantische

Hermanus Koekkoek jr, foto coll. Iconografisch Bureau, Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie, Den Haag.

schilderijen: topstukken van zijn vader Hermanus, van zijn oom B.C., zijn broer Willem en zijn eigen marines. Ook is bekend dat hij werk verhandelde van bijvoorbeeld de landschapschilder W. de Haas Hemken, van J.M.H. ten Kate en midden jaren zeventig ook van de dure en geliefde stadsgezichtschilder Cornelis Springer. In deze Engelse periode vertoont het werk van de schilder door de lossere toets en de aandacht voor een meer atmosferische verbeelding van het Hollandse landschap overeenkomsten met dat van de Haagse School-schilders, met name van Jacob Maris. Zijn onderwerpen breiden zich dan uit met op de Engelse markt afgestemde Hollandse strandgezichten met bommen, steden aan het water onder hoge wolkenluchten en schepen voor de Engelse kust. Zijn schilderijen signeert hij dan doorgaans met 'J. van Couver'.

Havengezicht met molen

Hermanus Koekkoek jr

Amsterdam 1836-1909 Londen

Havengezicht met molen, doek 45,8 x 61,1 cm,
gesigneerd met pseudoniem 'J van Couver'.

Hermanus Koekkoek jr

Bomschuit op het strand met vissers en wandelaars

Hermanus Koekkoek jr

Amsterdam 1836-1909 Londen

Bomschuit op het strand met vissers en wandelaars, paneel 38,5 x 27,2 cm, gesigineerd.

Herkomst: Rotterdamsche Kunsthandel,
Rotterdam, inv.nr. 451; Simonis&Buunk
Kunsthandel, Ede, 2001.

Part. bezit België.

Uitvarende botter, Marken

Gerardus Johannes 'Gerard' Koekkoek

Hilversum 1871-1956

Uitvarende botter, Marken, doek 37,1 x 59,1 cm, gesigneerd en gedateerd 1889.

Gerardus Johannes 'Gerard' Koekkoek

Dorp aan het water

Gerardus Johannes 'Gerard' Koekkoek

Hilversum 1871-1956

Dorp aan het water, doek 40,7 x 60,5 cm, gesigneerd 'J. Gérard' en gedateerd 1890.

De traditie bij de Koekkoek-schilders van de relatie meester-gezel tussen vader en kind zet zich voort bij Jan H.B. en zijn zoon Gerardus Johannes. Ook Gerard, zoals hij bekend is, krijgt aanvankelijk les van zijn vader. Daarna gaat hij in de leer bij de impressionistische landschapschilder H.W. Jansen en leert hij etsen bij Pieter Dupont. Gerard werd geboren in Hilversum, waar al meerdere Koekkoeks voor korte of langere tijd hadden gewoond. Zijn vader leefde en werkte er van 1864 tot aan zijn overlijden. Ook verbleven zijn oom Barend Hendrik en oudooms Barend Cornelis en Marinus Adrianus een aantal jaren in Hilversum. Barend Cornelis maakte er deel uit van een levendige schilderskolonie van vee- en landschapschilders, onder wie P.G. van Os en Albertus Verhoesen, die in de jaren twintig van de 19^e eeuw in Hilversum waren neergestreken en hun onderwerpen zochten in het heuvelachtige bos- en heidelandschap van het

Gooi. Gerard Koekkoek verliet Hilversum, woonde onder meer in Amsterdam, Den Haag en Vlissingen, en maakte studiereizen naar Duitsland en Frankrijk. Hij schilderde en tekende, maar was voornamelijk graficus (etsen, litho's en houtsneden). Daarnaast had hij zich ook bekwaamd in het

restaureren van schilderijen. Zijn werk is impressionistisch van stijl en toont een voorkeur voor het waterrijke Hollandse landschap: een poldermolen aan een vaart, een vissersplaatsje aan de Zuiderzee of de bedrijvige binnenhaven van een stad.

Argyle and Sutherland Highlander

Hermanus Willem Koekkoek
Amsterdam 1867-1929
Argyle and Sutherland Highlander, doek
53,2 x 43 cm, gesigneerd.

Hermanus Willem Koekkoek, zoon van Willem, trad in 1901 in de voetsporen van zijn oom Hermanus jr en verliet Amsterdam voor een langdurig verblijf in Londen. Hij was er al eerder, van 1887 tot 1891, en nu zou hij er zo'n twintig jaar wonen. In Engeland werd hij bekend om zijn tekeningen van de Boerenoorlog (1899-1902) en als tekenaar aan het koninklijk hof. Hij vond in de Britse hoofdstad werk als illustrator voor magazines als de 'Illustrated London News', 'The Sketch' en 'The Royal Magazine'. Vooral gedurende de Eerste Wereldoorlog verschenen er in eerstgenoemd tijdschrift regelmatig militaire voorstellingen van zijn hand. In Londen, en na zijn terugkeer ook in Nederland, werkte hij voor Williams & Sutch: The United Arts Gallery, die zijn schilderijen ook in de Verenigde Staten en Canada verkocht. Uit correspondentie met deze kunsthandel blijkt dat de onderwerpkeuze van Hermanus Willem gevarieerder was dan tegenwoordig wordt voorgesteld. Militaire voorstellingen worden nu gezien als zijn voornaamste onderwerp, maar het blijkt dat hij ook impressionistische landschappen, stadsgezichten en zelfs een enkel stilleven schilderde. Tentoonstellingslijsten voor zijn Nederlandse kunsthandels, waaronder Oldenzeel in Rotterdam en Th. Vlas in Amsterdam, vertonen hetzelfde, verrassende beeld van een veelzijdig kunstenaar.

Hermanus Willem Koekkoek, portretbuste door zijn dochter Carry Koekkoek, gips h. 42 cm, coll. B.C.Koekkoek-Huis, Kleef, Duitsland.

Op een pad langs de bosrand

Barend Hendrik 'H.B.' Koekkoek
Amsterdam 1849-voor 1909 Londen
Op een pad langs de bosrand, paneel
20,6 x 27,1 cm, gesigneerd.

Barend Hendrik 'H.B.' Koekkoek

Moeder en kind op een pad in een bosrijke vallei

Barend Hendrik 'H.B.' Koekkoek
Amsterdam 1849-voor 1909 Londen
Moeder en kind op een pad in een bosrijke vallei, doek 31 x 46,5 cm, gesigneerd.
Herkomst: veiling Mak van Waay, Amsterdam,
15 dec. 1970, lotnr. 917.

Een van de ooms van Hermanus Willem, Barend Hendrik Koekkoek, was minder veelzijdig dan zijn neefje. Er kwamen hoofdzakelijk romantische bosgezichten van zijn schildersezel, met als voornaamste variatie de wisselingen der seizoenen en verschillende stoffage. Onder zijn vroegste schilderijen komen nog enkele zee- of strandgezichten voor, gemaakt in de periode waarin hij sterk beïnvloed wordt door zijn broer Jan H.B. Koekkoek. Later werk toont echter vooral houtsprokkelaars of wandelaars, al dan niet met vee, in een boomrijk en soms heuvelachtig landschap. Barend Hendrik kreeg les van zijn vader Hermanus en vermoedelijk ook van zijn oom Marinus Adrianus. Hij woonde in Amsterdam, waar hij in januari 1879 een kunsthandel opende,

verbleef in Hilversum en Brussel en schilderde ook in Gelderland. In navolging van zijn broer Hermanus jr vestigde hij zich na 1882 in Londen. Winterlandschappen met

hoogopgaande bomen in staand formaat zijn kenmerkend voor zijn Engelse periode. Barend Hendrik signeerde meestal met H.B. Koekkoek.

Zes dierenvoorstellingen

Puttertjes

Zeehonden

Papegaaiduikers

Bergeenden

Blauwborstjes

Das

Marinus Adrianus Koekkoek II

Amsterdam 1873-1944

Alle werken: gemengde techniek, 20 x 29,5 cm.

Coll. Nationaal Natuurhistorisch Museum.

Naturalis, Leiden, Nederland.

Kippen op boerenerf

Marinus Adrianus Koekkoek II

Amsterdam 1873-1944

Kippen op boerenerf, paneel 31,9 x 40 cm, gesigineerd.

Herkomst: kunsthandel Gebr. Koch, Rotterdam, inv.nr. 26536; part. bezit Nederland; Simonis&Buunk Kunsthandel, Ede, 1994. Part. coll. Nederland.

Marinus Adrianus Koekkoek, voor alle duidelijkheid doorgaans Marinus Adrianus II genoemd, behoort tot de vierde generatie van de schildersfamilie Koekkoek. Hij werd geboren in Amsterdam en leerde traditiegetrouw de fijne kneepjes van het vak van zijn vader Willem. Al jong ging zijn voorkeur echter uit naar het schilderen van landschappen, terwijl hij daarnaast vele uren doorbracht met het observeren en tekenen van de dieren in de Amsterdamse dierentuin. Aangestoken door het 'biologisch reveil' dat onder invloed van de

onderwijzers E. Heimans en Jac. P. Thijssen in de hoofdstad ontstond ontwikkelde hij zich tot een liefhebber van de 'kleine' natuur, van de kleine dieren in hun natuurlijke omgeving op de bosgrond en in het lage struikgewas. De gelukkige combinatie van artistieke aanleg en nauwkeurige observatievermogen leidde tot opdrachten voor het illustreren van wetenschappelijke publicaties in binnen- en buitenland. De belangrijkste daarvan is het standaardwerk 'Ornithologia Neerlandica' (1929-1939), beter bekend als 'De Vogels van Nederland' van prof. E.D. van Oort, waarvoor de schilder tussen 1922 en 1935 alle 407 illustraties maakte. Daarnaast was hij vanaf 1918 twintig jaar als wetenschappelijk tekenaar in dienst van het Natuurhistorisch Museum in Leiden. Daar worden nu de vogelplaten voor bovengenoemde publicatie bewaard, naast een serie platen van Nederlandse zoogdieren die Koekkoek

maakte voor een latere, nooit verschenen publicatie van Van Oort. Als vrij kunstenaar schilderde hij impressionistische, niet uitzonderlijk artistieke landschappen met pluimvee en vogels, waarin zijn nauwkeurige behandeling van met name zangvogels direct in het oog springt.

Marinus Adrianus Koekkoek II, foto coll. Nationaal Natuurhistorisch Museum. Naturalis, Leiden, Nederland.

Winterlandschap met schaatsers en houtspokkelaars bij een ruïne

Frederik Marinus Kruseman

Haarlem 1816-1882 Sint-Gillis (Brussel)

*Winterlandschap met schaatsers en
houtspokkelaars bij een ruïne*, paneel

58,5 x 79,2 cm, gesigneerd en gedateerd 1845.

Het zal niet verbazen dat het succes van B.C. Koekkoek een grote aantrekkingskracht had op jonge schilders die zich wilden bekwamen in de landschapschilderkunst. In Kleef meldden zich zoveel leerlingen bij hem dat de schilder in 1841 een schilderschool begon. Zijn boek 'Herinneringen en Mededeelingen van eenen Landschapschilder' (1841) was dan ook een soort leerboek, waarin Koekkoek zijn opvattingen over compositie en techniek nog eens helder uiteenzette. Uitgangspunt was om

met de mooiste motieven uit de natuur een ideaal landschap samen te stellen. Willem Bodeman, slechts drie jaar jonger dan Koekkoek, behoorde tot zijn eerste leerlingen. Koekkoek begon in 1826 in Amsterdam met zijn raadgevingen aan deze schildervriend, een begeleiding die hij voortzette in Hilversum en, tot 1839, in Kleef. In Bodemans landschappen en bosgezichten bij zomer en winter is in de keuze van motieven, compositie en gedetailleerde uitwerking de invloed van zijn leermeester duidelijk aanwezig. De schilder Frederik Marinus Kruseman was al veel meer gevormd toen hij in 1837 naar Kleef kwam. Hij had les gehad van Nicolaas Roosenboom, bekend om zijn ijsgezichten, en daarna van Jan van Ravenswaaij. Er was

dan ook geen sprake van een meester-leerlingrelatie tussen beide schilders, mede omdat Koekkoek vóór 1841 geen vaste leerlingen had. In het werk van Kruseman verwijzen penseelvoering en motieven, vooral de fraai vertakte bomen, naar Koekkoek. Vanaf de jaren zestig schilderde hij naast zomerlandschappen veel ijsgezichten met fantasiebouwwerken. Ook Koekkoeks zwager A.J. Daiwaille kwam tussen 1840 en 1847 voor raadgevingen en les naar Kleef. Zijn zomer- en winterlandschappen verraden met name in onderwerp en compositie invloed van de leermeester. Het hiernaast afgebeelde *Winters rivierlandschap met kasteel* werd zelfs lange tijd aan B.C. Koekkoek toegeschreven.

Alexander Joseph Daiwaille

Winters rivierlandschap met kasteel

Alexander Joseph Daiwaille

Amsterdam 1818-1888 Brussel

Winters rivierlandschap met kasteel, paneel
26,2 x 35,3 cm.

Herkomst: veiling Lepke, Berlijn, 27 nov. 1917,
lotnr. 107 (met afb.).

Lit.: F. Gorissen, *B.C. Koekkoek 1803-1862*.

Werkverzeichnis der Gemälde, Düsseldorf 1962,
nr. 0/27-2 (met afb.) (als 'B.C. Koekkoek').

Alexander Joseph Daiwaille was een leerling van zijn vader Jean Augustin Daiwaille en van zijn zwager B.C. Koekkoek. Hij schilderde romantische zomer- en winterlandschappen die, nadat hij zich in 1849 in Brussel had gevestigd, meermalen werden gestoffeerd door de veeschilder E.J. Verboeckhoven. In 1840 maakte Daiwaille een reis door Duitsland, waarna hij tot 1847 bij B.C. Koekkoek in Kleef woonde.

Willem Bodeman

Een jager en twee houthakkers bij een bevroren bosbeek

Willem Bodeman

Amsterdam 1806-1880 Bussum

Een jager en twee houthakkers bij een bevroren bosbeek, doek 132 x 112 cm, gesigneerd en gedateerd 1847.

Herkomst: Simonis&Buunk Kunsthandel, Ede,
2002.

Part. coll. Nederland.

Willem Bodeman was een van de eerste leerlingen van B.C. Koekkoek. Vanaf 1826 volgde hij schilderlessen bij Barend Cornelis, allereerst in Amsterdam en vervolgens in Hilversum en Kleef. Tot 1830 maakten ze gezamenlijk studiereizen door Duitsland en België. Bodeman had een nauwe band met zijn leermeester, en steeds weer lijkt hij hem in Kleef te hebben opgezocht. Net als Koekkoek schilderde Bodeman romantische bosgezichten en bergachtige landschappen.

Lodewijk Johannes Kleijn
Loosduinen 1817-1897 Den Haag
Schaatsplezier aan de bosrand, doek
90,1 x 120,1 cm, gesigneerd.
Herkomst: familie van de kunstenaar.

Na zijn leertijd bij Andreas Schelfhout, in de jaren dertig, verbleef L.J. Kleijn rond 1840 langere tijd in Kleef. Niet bekend is of hij ernaar toe ging voor Barend Cornelis Koekkoek, die daar vanaf 1834 woonde en er in 1841 zijn tekenacademie vestigde. Wellicht had zijn leermeester Schelfhout hem aangeraden om eens van nabij de

kunst en werkwijze van 'de prins der landschapschilders' te aanschouwen, of hadden schildervrienden hem geadviseerd dit prachtige gebied eens te bezoeken. Hoe het ook zij: er zijn geen concrete aanwijzingen dat Kleijn in de leer is geweest bij B.C. Koekkoek. Van zijn Kleefse periode getuigen alleen een aantal van zijn schilderijen die stadsmotieven of de omgeving van Kleef tonen. Het zijn samengestelde ideaallandschappen, die de invloed van B.C. Koekkoek zouden kunnen doen vermoeden. Het is echter aannemelijker dat zijn leermeester Schelfhout, ook een

befaamd romantisch landschapschilder, hem hiervoor de regelen der kunst al had bijgebracht. Motieven uit Kleef en omgeving vormen een uitzondering in het oeuvre van Kleijn. Hij zocht zijn onderwerpen vooral in en om zijn woonplaats Den Haag en schilderde hoofdzakelijk ijsgezichten. Net als Schelfhout wist hij met ijl winterlicht, zachte sneeuwdekens, glanzende ijsvlaktes en vrolijke schaatsers ideale winterlandschappen te componeren, waar een mild Vadertje Vorst barre vrieskou en sneeuwstormen heeft laten verdwijnen.

Lodewijk Johannes Kleijn

Ijsgezicht met figuren en koek-en-zopie

Lodewijk Johannes Kleijn

Loosduinen 1817-1897 Den Haag

Ijsgezicht met figuren en koek-en-zopie, paneel

35 x 47 cm.

Lodewijk Johannes Kleijn

Schaatsers en wandelaars op het ijs bij een koek-en-zopie

Lodewijk Johannes Kleijn

Loosduinen 1817-1897 Den Haag

Schaatsers en wandelaars op het ijs bij een

koek-en-zopie, paneel 27,5 x 37 cm, gesigneerd.

De haven van Doesburg bij de samenloop van de Oude IJssel en de IJssel

Hermanus Everhardus Rademaker

Doesburg 1820-1885

De haven van Doesburg bij de samenloop van de Oude IJssel en de IJssel, paneel 40 x 54,7 cm, gesigneerd met monogram en gedateerd 1855. Herkomst: part. bezit Duitsland.

De landschapschilder Hermanus Everhardus Rademaker schilderde zijn hele leven in en rond zijn woonplaats Doesburg, met uitzondering van de jaren 1849 en 1850. In deze periode maakte hij, net als veel andere romantische schilders, een studiereis naar Duitsland. Daar bezocht hij ook Kleef, waar hij lessen volgde aan de academie van B.C. Koekkoek.

Carl Eduard Ahrendts

Infanterie schietkamp in de duinen bij Waalsdorp

Carl Eduard Ahrendts

Den Haag 1822-1898

Infanterie schietkamp in de duinen bij Waalsdorp, paneel 33 x 43,7 cm, gesigneerd en te dateren na 1840.

De autodidact Carl Eduard Ahrendts schilderde fijn uitgewerkte romantische zomer- en winterlandschappen, strand- en stadsgezichten. Hij woonde zijn gehele leven in Den Haag, schilderde echter ook in Gelderland en reisde eveneens naar Kleef, getuige een enkel panoramaschilderij van deze stad. Hoewel niet geheel duidelijk is of Ahrendts tot de leerlingenkring van B.C. Koekkoek heeft behoord lijkt zijn werk, meest geïdealiseerde landschappen, door Koekkoek te zijn beïnvloed.

Paul Joseph Constantin Gabriël

Amsterdam 1828-1903 Scheveningen

Huis De Hemelsche Berg in Oosterbeek, paneel
32,8 x 43,7 cm, gesigneerd en gedateerd 1851.

Paul Gabriël, de beroemde Haagse School-schilder, werd in 1828 geboren in Amsterdam, waar zijn vader beeldhouwer was en directeur van de Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten. Vanaf 1840 volgde hij 's avonds tekenlessen aan deze academie, maar vermoedelijk boden deze niet wat hij ervan verwachtte, want in 1843 verliet de jonge schilder dit instituut zonder examen te hebben gedaan. Er

volgde een intermezzo in Haarlem, waar hij een jaar min of meer in de leer ging bij Louis Paul Zocher, landschapsarchitect en een niet onverdienstelijk schilder. Daarna werd hij naar Kleef gestuurd, om zich in te schrijven op de toen bekende academie van B.C. Koekkoek. Ook daar zinde het de ongezeglijke Gabriël niet, en na een aantal aanvaringen met de grote meester keerde de schilder een jaar later alweer terug naar Amsterdam. Dat hij toch iets opgestoken moet hebben in dit jaar blijkt uit de romantische landschappen met vee die hij omstreeks 1850 in en rond Oosterbeek schilderde. Met name het credo 'de natuur

als leermeester' bleek een basis waarop hij in dit 'Hollandse Barbizon' kon voortbouwen. In het hierboven afgebeelde gezicht op het huis De Hemelsche Berg in Oosterbeek, woonplaats van de schrijver Johannes Kneppelhout, zocht de schilder echter aansluiting bij de bestaande traditie van het 19^e-eeuwse topografische gezicht op een kasteel of buitenplaats, waarin het zorgvuldig documenteren van architectuur en tuinaanleg werd verkozen boven het weergeven van een romantisch natuurbeeld. Uiteindelijk ontwikkelde Gabriël zich tot een van de meest toonaangevende schilders van de Haagse School.

Albertus Verhoesen

Hoenderhof

Albertus Verhoesen

Utrecht 1806-1881

Hoenderhof, paneel 30,4 x 38,3 cm, gesigneerd en gedateerd 1861.

Albertus Verhoesen was een leerling van J. van Ravenswaay en P.G. van Os. Hij woonde en werkte in Utrecht, Hilversum en Amersfoort. Verhoesen schilderde landschappen met vee en dierenstallen, maar werd toch vooral bekend om zijn pluimveetaferelen. Gedurende zijn 'Hilversumse jaren' (1824-1826) kreeg Verhoesen waarschijnlijk les van B.C. Koekoek, bij wie hij toen enige tijd inwoonde.

Albertus Verhoesen

Twee retrievers

Albertus Verhoesen

Utrecht 1806-1881

Twee retrievers, paneel 13 x 16,9 cm, gesigneerd en gedateerd 1865.

Albertus Verhoesen

Rustend vee in een weiland

Albertus Verhoesen

Utrecht 1806-1881

Rustend vee in een weiland, paneel 31,8 x 40 cm, gesigneerd en gedateerd 1873.

Romantisch landschap bij Kleef

Johann Bernard Klombeck

Kleef (Duitsland) 1815-1893

Romantisch landschap bij Kleef, doek op paneel
32,2 x 44,7 cm, gesigneerd en gedateerd 1844.

De in Kleef geboren schilder Johann Bernard Klombeck wordt beschouwd als een van de meest talentvolle leerlingen van B.C. Koekkoek. Vermoedelijk kwam hij met zijn leermeester in contact direct nadat deze zich in 1834 in Kleef gevestigd had. Naar diens voorbeeld specialiseerde Klombeck zich in open, weidse landschappen en rivierdalen met vee en enkele figuurtjes. Inspiratie voor zijn schilderstukken deed hij

in zijn vroege jaren op in de ongerepte natuur rond zijn woonplaats Kleef. Motieven, beeldopbouw en fijne penseelvoering nam hij van zijn leermeester over, en wel zo dat een aantal van zijn schilderijen onder valse signatuur als een B.C. Koekkoek werden verkocht. Om dit te voorkomen bracht hij vaak op de achterzijde van zijn schilderijen een authenticiteitsverklaring aan. Het hier afgebeelde landschap bij Kleef, gezien vanaf de Kleefse Berg, met als oriëntatiepunt de twee torens van de 'Stiftskirche', komt als thema in de jaren veertig meerdere malen voor. Daarna worden deze Kleefse motieven

geleidelijk aan zeldzamer en kiest hij vaker voor bosgezichten bij zomer en winter met als blikvangers een groep majestueuze, wijdvertakte eiken. Karakteristiek blijven het van Koekkoek overgenomen iets verhoogde standpunt en de verbinding van voor- en middenplan door een pad of landweg. In de jaren zestig werkte de schilder regelmatig samen met de Belgische dierschilder Eugène Verboeckhoven, die Klombecks bosgezichten met figuren en vee stoffeerde. Bekend is dat hij dit ook deed voor A.J. Daiwaille en Willem Bodeman.

Veluws landschap

Paul Joseph Constantin Gabriël

Amsterdam 1828-1903 Scheveningen

Veluws landschap, paneel 28,4 x 39 cm,
gesigneerd en te dateren ca. 1850.

Herkomst: Simonis&Buunk Kunsthandel, Ede,
1981; part. bezit, 1981-2001.

Tent.: Dordrecht, Dordrechts Museum;

Paul Joseph Constantin Gabriël 1828-1903.

Colorist van de Haagse School, apr.-aug. 1998;

Kleef, Duitsland, B.C. Koekkoek-Huis, *Paul
Joseph Constantin Gabriël 1828-1903. Colorist
van de Haagse School*, sept. 1998- jan. 1999.

Claas Hendrik Meiners

Gelders landschap

Claas Hendrik Meiners

Amsterdam 1819-1894 Arnhem

Gelders landschap, paneel 34,7 x 50,2 cm,
gesigneerd en gedateerd 1872.

Herkomst: coll. J.M. Simonis, Ede, 1987-2003.

C.H. Meiners wordt samen met F.H. Hendriks en J.W. Bilders gerekend tot de vroegste schilders van de Oosterbeekse School. Hij werd opgeleid op de schildersschool van B.C. Koekkoek en trok vanaf 1853 regelmatig naar de zuidelijke Veluwezoom, waar hij in Oosterbeek tot de groep landschapschilders rond J.W. Bilders behoorde. In tegenstelling tot de weidse landschappen van de romantische schilders kozen zij voor de intieme sfeer van het bos. Het ging hen om een totaalindruk van stemming en atmosfeer, niet om een gedetailleerde weergave. Deze impressionistische tendens is terug te vinden in het werk van Meiners, naast meer romantische getinte landschappen.

Lion Schulman

Hilversum 1851-1944 Auschwitz

Hengelaars langs de Gooise Vaart, Hilversum,
doek 67,5 x 60 cm, gesigneerd en gedateerd
1880.

Verso: gedateerde authenticiteitsverklaring van
de schilder.

Lion Schulman was goed bekend bij Gooise kunstenaars, niet alleen door zijn kunsthandel annex winkel in lijsten en schildersbenodigdheden in Hilversum, maar ook als schilder. Het was aanvankelijk de bedoeling dat hij zijn vader als goud-

en zilversmid zou opvolgen. Hij werd hiertoe ook opgeleid, maar de schilderkunst trok hem uiteindelijk meer. In 1870 ging hij in de leer bij de dierschilder Jan de Rijk. Vanaf 1875, het jaar waarin hij een koninklijke subsidie ontving, specialiseerde Schulman zich onder leiding van Jan H.B. Koekkoek in de landschapschilderkunst. Omdat hij van zijn schilderijen niet kon leven én over handelstalent beschikte opende Lion Schulman in zijn toenmalige woonplaats Rotterdam in 1890 een kunstzaak. Hij kon in de Maasstad echter niet aarden en keerde terug naar zijn geboorte-

plaats Hilversum, waar hij in 1894 een kunsthandel begon. Schulman schilderde vooral boom- en bosschagerijke landschappen in een romantische stijl, waarin een aanzet tot het impressionisme waarneembaar is. Samen met Jan H.B. reisde hij naar Londen, waar hij ook enige tijd werkte. De Engelse landschappen die hij in die periode maakte verkocht hij via de Londense kunsthandel van Jan H.B.'s broer, Hermanus jr. Later zou Schulman met Hermanus jr nog samenwerken in Gelderland.

Arrenslee en schaatsers op het ijs

Johannes Tavenraat

Rotterdam 1809-1881

Arrenslee en schaatsers op het ijs, paneel

17 x 28 cm.

Coll. B.C. Koekkoek-Huis, Kleef, Duitsland,
bruikleen Simonis&Buunk Kunsthandel, Ede.

Johannes Tavenraat, excentriek schilder en romanticus 'pur sang', was als telg uit een Rotterdams geslacht van lakenververs voorbestemd voor de handel. Hij wilde echter liever tekenen en schilderen en in 1839, op 30-jarige leeftijd, koos hij uiteindelijk voor een loopbaan als schilder. Les kreeg hij van Hendrik Schmidt en

omstreeks 1840 van Felix Bovie, leerling van B.C. Koekkoek, wiens in 1838 in Kleef gemaakte aantekeningen over de theorie en praktijk van het schilderen Tavenraat overnam. Tussen 1846 en 1860 woonde de schilder vlak bij Kleef, op het Brakelshof in Materborn. Hoogstwaarschijnlijk bezocht hij in die tijd ook de schildersschool van B.C. Koekkoek. In tegenstelling tot diens fijn-gepenseelde en geïdealiseerde landschappen schilderde Tavenraat in vlotte penseelstreken intrigerende landschapsimpressies en natuuraferelen, waarvan een gloeiend coloriet en een dramatische licht-donkertegenstelling de meest

bepalende kenmerken zijn. Naar eigen zeggen wilde de schilder vooral bijzondere momenten in de natuur weergeven, en hij deed dat op een heel individuele manier. Deze subjectiviteit werd door de Nederlandse critici negatief beoordeeld. Maar de schilder was financieel onafhankelijk, hoefde zich niet aan te passen aan de smaak van het koperspubliek, en hield zich bij zijn eigen stijl. Tavenraat maakte veel reizen, onder andere langs de Rijn en Maas en naar Duitsland, Oostenrijk en Zwitserland, waar hij op kleine paneeltjes talrijke olieverfschetsen maakte.